

“Reproduïm els problemes del model urbanístic americà”

A Carles Dolç (València, 1949) ningú no li podrà recriminar falta de compromís social. Va ser un dels 10 d'Alaquàs i ha estat a la majoria de moviments de defensa del territori que hi ha hagut a València d'ençà de la dècada dels 70. Parlem amb ell de tot això, però també de la seua passió professional: l'arquitectura i l'urbanisme.

PRATS I CAMPS

Heu estat implicat durant molt de temps en els moviments de defensa de l'Horta, primer en la lluita contra el tercer cinturó i després, quan es va promoure la iniciativa legislativa popular. El Pla d'Acció Territorial de l'Horta (PATH) serà una ferramenta suficient per a assegurar-ne la pervivència?

—Des del punt de vista de la protecció, el PATH és una millora i em consta que hi ha treballat gent que s'ho creu. Ara bé, em sembla un pla molt insuficient perquè no en garanteix la pervivència. Naix molt marcat per uns límits imposats pels polítics, que impedeixen que terrenys d'alt valor ambiental que ara són urbanitzables tornen a sol rústic o agrari. No pot ser que, d'entrada, ja s'impose aqueixa limitació, perquè aleshores es desvirtua la finalitat protectora del pla.

Siga com siga, fa temps que dic que aquesta metròpoli hauria de ser la metròpoli de l'horta. Som un seguit de nuclis urbans dins un teixit agrari de valor excepcional. Per a poder conservar l'horta dins la metròpoli cal que forme part d'una planificació metropolitana en què es tinguen en consideració aquests espais des del punt de vista productiu i ambiental. I aqueixa visió no existeix en absolut. Ara mateix la revisió del Pla General d'Ordenació Urbana de València torna a menjar-se horta, i el PATH ho accepta.

—Però València pot continuar creixent sense menjar-se horta?

—Primer de tot, cal fer-se una pregunta: cal créixer? Les ciutats, actualment, tenen més faena de reforma interna i de millora qualitativa que no de creixement expansiu. La tasca pendent és remodelar, rehabilitar i requalificar, fer la faena interior que tenim pendent. Però, a banda, la metròpoli de l'horta és molt gran i hi ha zones de secà on

PRATS I CAMPS

podrien mantenir-se algunes expansions. No podem continuar creixent a les zones de més valor ambiental.

—Defenseu la reforma dels interiors de la ciutat, però, en canvi, ara s'imposa el model dispers, també a la Mediterrània. Anem equivocats?

—Adoptem el model nord-americà, que és el model de Los Ángeles, amb cases unifamiliars i grans jardins. Allí la població s'ha implantat en tres segles sobre un continent extensíssim.

Aquest model implica problemes gravíssims de sostenibilitat ambiental i social: si no tens cotxe no existeixes, no hi ha transport públic, hi ha un alt consum energètic, la dependència respecte al petroli és molt gran...

A Europa disposem d'un bon sistema de ciutats compactes, però de fa unes dècades imitem el model americà, i això vol dir reproduir els problemes que ha tingut aquell model. Anem abandonant un model urbanístic que

té unes condicions òptimes de sostenibilitat, convivència... A València tenim un centre històric que va viure un important procés de rehabilitació, que ara s'ha aturat. Al Cabanyal es va fent malbé el teixit urbà i social... És una aberració continuar creixent mentre deixem que es degrade allò que ja tenim.

A banda, caldria mirar quines conseqüències té el model turístic. Jo estic molt d'acord amb la democratització que ha significat el turisme de masses, però és sostenible tenir una segona residència i fins i tot una tercera? Per què no hem fet més hotels, en lloc de tantes segones residències?

“La Ciutat de les Arts i de les Ciències és una desmesura”

—Sou dels que us apunteu al model Benidorm?

—El model Benidorm té avantatges, encara que ens haja costat d'entendre. Al remat, és una ciutat compacta basada en criteris de sostenibilitat. No és que m'entusiasme, però és el mal menor.

—Què n'hauríem de fer, dels milers d'habitatges (133.000) que queden sense vendre?

—Aquesta crisi és una crisi d'excés d'oferta, i costarà molt de desfer-se de tants pisos. Hi ha una màxima oriental que diu que “créixer massa és decaure”, i ens ha passat precisament això. D'entrada, caldria revisar tots els

plans expansius i retornar al terreny no urbanitzable una part considerable del que tenim previst d'urbanitzar. A banda, una part de l'estoc potser es podria reconvertir en habitatges de protecció oficial o en explotacions hoteleres.

—**Veieu cap potencial regenerador en l'Estratègia Territorial de la Comunitat Valenciana?**

—En aquesta vida jo he conegut moltes declaracions d'intencions i, com a tal, em pot semblar bé, però crec que no té valor mentre no es requalifique sòl a no urbanitzable. Mentrestant, són pures declaracions d'intencions sense cap valor.

—**La gestió del sòl ha de continuar essent una competència municipal? Calen ens supramunicipals com s'ha suggerit des d'alguns fòrums?**

—El problema no està en qui qualifica, sinó en els criteris amb què s'actua. No em sembla malament que la competència siga a les mans dels municipis sempre que hi haja uns criteris clars. Però el problema és que els criteris amb què treballen els ajuntaments i els poders autonòmics són els mateixos. Molts PAI han tingut el vist-i-plau d'ajuntaments i conselleria, sense diferència. Quants ajuntaments han dit que no a un PAI? A quants PAI ha dit que no la conselleria? La planificació urbanística en els últims anys s'ha fet només pensant a curt termini: guanyar més en el menor temps possible.

—**Tornem a la ciutat de València. Diagnòstic?**

—La ciutat de València ja ha crescut prou com a ciutat i li manca una perspectiva metropolitana. La metròpoli no pot ser un conjunt de regnes de taifa on cadascú planeja com vol. Si hi ha un problema d'habitatge, cal avaluar-lo i donar respostes en termes metropolitans. Ridículament, ens entestem a planificar en termes municipals mirant els interessos propis.

—**Com veieu el centre històric de la ciutat? És prou visible que ha hagut millores importants...**

—L'any 1992 es va activar el pla Riva, que va servir perquè la iniciativa pública i la privada treballaren per la recuperació d'aquests barris. Ara bé, l'ajuntament s'ha pensat que amb tres lustres de feina n'hi havia prou i això

no és, ni de lluny, veritat. A Bolonya, on són pioners en aquesta matèria, fa quasi cinquanta anys que hi treballen, i continuen. Ací no s'han recuperat jardins interiors, ni s'han fet reedificacions, es deixen solars sense fer res... Cal un pla sense límits temporals. Cal recuperar el centre des del punt de vista demogràfic i solucionar el problema de la convivència entre veïns i hoteleria.

—**En moltes ciutats es va imposant la prohibició del trànsit als centres. Seria una bona mesura per a València?**

—És una assignatura pendent a tota la ciutat, que no té un pla de mobilitat sostenible. La política que s'ha imposat aquí és la fer coses inconnexes. Ara han posat un servei de bicicletes, però mentre no hi haja una xarxa de carrils bici no té cap sentit. Són mesures soltes sense visió de conjunt, més per a la galeria que per a resoldre problemes de mobilitat.

—**L'obertura cap a mar a través del Cabanyal és tan peremptòria com diu l'equip de govern municipal?**

—La concepció originària del passeig de València a la mar [Blasco Ibáñez] té solucions molt més simples. Les connexions a través del Cabanyal poden ser tènues i respectuoses, sense necessitat de perforar. Perforar, ho féu Haussmann a París quan va fer les penetracions sobre el teixit històric. El que fem ací és aplicar un estil urbanístic haussmannià però amb 200 anys de retard! Això és ridícul. Ara cal trobar una solució arquitectònicament i urbanísticament ben configurada i sense penetració.

—**Es guanyarà la batalla?**

—És una batalla molt dura, que no és comparable amb la del Botànic, perquè allí hi havia un consens social. El problema del Cabanyal és social, perquè afecta gent, i a banda s'ha generat una divisió d'opinió pública. És difícil, però de més difícils n'han caigut. El problema és que l'alcaldia és molt bel·licosa, i això em sembla impresentable des d'un punt de vista democràtic i de participació.

—**“Què bonica que està València!”, diu que exclamen els visitants quan vénen. Tan bonica?**

—Qualsevol persona que visita una altra ciutat i ho fa amb un estat d'ànim

FRATIS I CAMPS

“També els arquitectes ens hem excedit”

lúdic sempre ho viu amb un esperit diferent de qui hi habita. La ciutat ha millorat respecte al franquisme –no-més faltaria!–, però en molts casos ha estat per la pressió de la societat civil. Sense aquests moviments no tindríem

ni Saler ni llit del Túria, que són dos elements que han canviat la imatge de la ciutat. Siga com siga, juntament amb les coses boniques, n’hi conviuen també de ben lletges, però aquestes no les veuen els turistes. En el cas del centre històric, veuen la Llotja i el Mercat, però... i tots els solars que hi ha al voltant?

—**A vós, que va lluitar tant per la recuperació del riu del Túria, que us ve al cap quan mireu la Ciutat de les Arts i de les Ciències?**

—La Ciutat de les Arts i de les Ciències és una desmesura que no respon a les necessitats reals de la ciutat. Es podria haver fet una obra més adequada a les dimensions de la ciutat. Per exemple, el Museu de les Ciències no té sentit perquè ací no hi ha capacitat científica per a omplir-lo de contingut. Un americà que va venir per ací perquè volien que portara una exposició va dir una frase que em sembla que és molt definitiva: “A València no tenen idees, però tenen diners.”

—**Es desvirtua el sentit de l’arquitectura?**

—L’arquitectura s’ha de basar en la simbiosi amb el medi i ha d’estar al servei de les persones. Per això no m’identifique amb aquesta arquitectura. Això no vol dir que les funcions que vulga satisfer no siguen necessàries: està bé que hi haja un museu de la ciència, però no aquesta desmesura. Al remat, el problema que hi ha és que els responsables municipals han de saber què demanen, quina comanda fan. En arquitectura, el client és tan important com l’arquitecte: que un sàpiga què demana i que ho faça racionalment. No val a dir “vull un Foster”, com deia l’alcaldessa a Norman Foster. Barberà volia de totes passades que Foster fera alguna cosa a València, que hi deixara empremta. Això és provincianisme.

—**L’excés de recursos ha augmentat el divisme dels arquitectes?**

—Sense cap dubte. La política de l’*star-system* ha estat nefasta per a l’arquitectura. Afortunadament, ara anem rebobinant i admetent que ens hem excedit. Perquè també nosaltres, els arquitectes, ens hem excedit.

Violeta Tena

Arquitecte per vocació, compromès per convicció

La vocació arquitectònica de Carles Dolç va nàixer mentre observava, a través de la galeria de casa seua, com creixia el barri de Jesús. Una joguina alemanya de construcció amb què va passar hores i més hores acabà determinant el seu futur professional. Avui comanda, juntament amb la seua companya, Neus Sanfèlix, l’Estudi Tou, situat al bell mig de la ciutat de València. Són responsables, entre més obres, de la rehabilitació de l’edifici d’El Siglo, ara rebatejat com a Octubre Centre de Cultura Contemporània; o de la rehabilitació del Palau de Joan Valeriola, que alberga la fundació Chirivella Soriano, tots dos a la capital valenciana.

Arquitectura a banda, Dolç passa per ser una persona d’un ferm compromís cívic i social, per més que ell s’enteste a llevar-se protagonisme. A la dècada dels 70 va participar en dos moviments cívics que van resultar cabdals per a la ciutat de València: l’un, el que impedí la colonització per part del ciment de la Devesa de l’Albufera; l’altre, el que va permetre de recuperar l’antic llit del Túria –que es volia convertir en un feix de carreteres– com a jardí per a gaudi de tothom. També d’aquella dècada queda la seua participació en l’afer que ha passat a la història com els *10 d’Alaquàs*. Com a representat del Moviment Comunista

del País Valencià, Dolç va participar en l’intent de les forces polítiques clandestines d’esquerres i nacionalistes de redactar un projecte d’Estatut. Aquell intent se n’anà en orris quan la brigada político-militar va irrompre en la Casa d’Exercicis Espirituals de la Puríssima d’Alaquàs, però fou el ferment per a fer visibles els nacionalistes durant l’etapa de la transició.

Arquitecte de prestigi reconegut, Dolç ha compaginat la seua tasca professional amb un ferm compromís social. A banda la Devesa i el Túria, ha estat al camp de batalla de més *urbanicidís*, com ara les lluites pel Botànic –on finalment l’ajuntament els ha donat la raó–, l’Horta o el Cabanyal. “Com que sóc arquitecte urbanista, hi ha gent que m’ha demanat col·laboracions i hi he col·laborat. Malauradament, hi ha pocs col·legues que tinguen la mateixa predisposició. Trobe a faltar més compromís entre la gent del gremi”, apunta Dolç, que no amaga que en aquesta desvinculació dels professionals de l’arquitectura hi juguen “els interessos immobiliaris”.

“Sóc de l’opinió que cal una societat civil forta”, apunta. El problema, assegura, és que “es parla molt de participació ciutadana, però els polítics no se la creuen i pensen que només és votar cada quatre anys”.